

pontból egyáltalán nem hasonlított a két költőre. Ám a költőknek ott volt a művészetük, és elért eredményeik minősége elegendő örömet adott ahhoz, hogy megbékéljenek a sorssal, vagy legalábbis úgy tűnjön, hogy megbékéltek. Nagyezsda Mandelstam túlságosan elfogult, kategorikus, házsártos természetű és türelmetlen volt; nem volt ritka az sem, hogy egyes eszméit nem gondolta végig, és csak a hallomásra hagyatkozott. Röviden szólva, nehéz volt őt kibírni, amin nincs mit csodálkozni, ha arra gondolunk, milyen alakokkal kellett rendeznie a számlát először e való életben, majd később a képzeletben. Egyébként türelmetlensége többeket elriasztott. Nagyezsda Mandelstam normának tekintette a türelmetlenséget, elfáradt az olyan emberek hajbókolásától, mint Robert McNamara vagy Willy Fischer (Rudolf Abel KGB-ezredes valódi neve).

Egy dolgot akart: saját ágyában meghalni. Sőt bizonyos fokig várta is a halált, hogy „ott majd újra Oszippal együtt legyen”. – „Nem – mondta erre neki egyszercsak Ahmatova –, ott nem te, hanem én leszek veled együtt.”

Teljesült a kívánsága: saját ágyában halt meg. Ez nem is olyan kis dolog, ha az ő nemzedékére gondolunk Oroszországban. Kétségtelen, lesznek majd, akik azon síránkoznak, hogy, úgymond, nem értette meg korát, lemaradt a jövőbe száguldó vonatról. Persze ő is, mint nemzedékéből mindegyik orosz, nagyon jól tudta, hogy a jövőbe száguldó vonatok vagy a koncentrációs táborokban, vagy a gázkamrákban állnak meg. Nagyezsda Mandelstam, s vele együtt sajnos mi is, megtapasztalhattuk e vonat rendeltetését.

Utoljára 1972. május 30-án találkoztam vele moszkvai lakása konyhájában. Esteledt: ült, és cigarettázott a tálalószekrény falra vetődő mély árnyékában. Olyan mély volt az árnyék, hogy csak a hamvadó cigaretta és a két, fénylő szem látszott ki belőle. Minden egyebet – a sálkendő alatti apró, töpörödött testet, a kezet, az ovális, hamuszínű arcot, az ősz, hamuszürke haját – elnyelt a sötétség. Úgy nézett ki, mint a nagy tűz maradéka, mint egy hamvadó kis széndarab, melyhez ha hozzáérsz, megéget.

Mihail Kuzmin

ÉDES MEGHALNI

Édes meghalni
a csatatéren,
hol nyílveszők, kopják suhognak,
amikor a trombita harsog
és tűz a nap,
délben,
a haza dicsőségéért elesve
és hallva körötted:
„isten veled, hős férfiú!”
Édes meghalni

tisztes öregként
ugyanabban a házban,
ugyanazon az ágyon,
ahol születtek és meghaltak ősied,
gyermeked körében,
akik már megférőfiasodtak,
és hallva köröttek:
„isten veled, apám!”
De még ennél is édesebb,
még bölcsőbb,
eltékozolva minden birtokod,
eladva az utolsó malmodat
azért a nőért,
akit másnapra elfelejtenél,
és hazatérve
víg dáridó után a házba,
melyet már dobravertek,
megvacsorázni és
százegyedszer olvasva újra
Apuleius történetét,
meleg és illatos fürdőbe ülve,
nem hallva semmiféle búcsúsózt,
felválni az ereidet;
s a hosszú ablakból a mennyezet alatt
viola illatozna,
pirkadna már,
és fuvolák szólának messziről.

Valerij Brjusov

MAGÁNY

Peregnek napjaink s a létünk,
Szabadnak lenni nincs remény.
Könyörtelen magányban élünk
Enlelkünk tömlőfenekén.

Örökös cellára ítélték,
S homályos ablakunkon át
Látjuk, mint torz, sátáni képet,
Más örömét és bánatát.

Nap napra, évre év – hiába
Fut el mellettünk életünk.
Szó, szerelem, szemünk parázsa:
Hazug lett lényünk, lényegünk.

Halott a nyelv, de úgyse hallja
A fül, ha hallatná szavát.
Csak az idő csitítja balga,
Bús lelkünk esztelen jaját.

Utolsó lepleink letépve,
Ölelhetünk egy másikat –
Hiú a vágy minden reménye!
A szenvedély magunkra hagy!

Nincs egyesítő egyezés se –
Csupán a sóvárgás köde,
S a vágyak bölcs egyeztetése,
Meg a rabszolga közönye.

Hiába verdesné a lélek
Vasboltozatba szárnyait.
E szakadékperem, min élhet:
Másikba nem zuhanhat itt!

S vándor tekintete a tájban
Körös-körül hiába jár:
Mi mindig egy kör centrumában
Állunk s lezárt a láthatár.

1903

Vjacseszlav Ivanov

DECEMBER

A RÓMAI NAPLÓ-ból

Ti, kiknek vésője, ecsetje
És lantja múzsák szent frigye,
Ti e világból elvezettek
Egy más lét ligeteibe.

S minél tisztábban adja vissza
A mű a föld arculatát,
Annál világosabb a titka,
Mi benne él, egy más világ.

S szemünk most ámuldozva nézi,
Mít meg se látott napra-nap,
Ahogy a rónát szél becézi,
S fenyők zöldellnek hó alatt.

1944. december 29.

Alekszandr Blok

HA MÁR A ROZSDÁS BERKENYÉNEK...

Ha már a rozsdás berkenyének
Bíborlanak dús fürtjei –
Ha a bakó csontos kezével
Végső szögét belém veri –

Ha ólmos folyamár felett én,
A nyirkos és sötét egen,
Hazám komor szemét keresvén,
Megrándulok keresztmen –

Akkor – kék messzeségbe nézve,
Vércseppek, könnyek függönyén
Keresztül látom majd: merészen
Sajkáján Krisztus száll felém.

Egy lesz reményem és reménye
És a darócing-viselet.
És bámulom a tenyerébe
Vert véres, elrozsdállt szegyet.

Krisztus! Nézd, kínszatom keresztlen!
Oly bús e tág terű haza!
Kiköt-e megfeszített mennyem
Partján a sajkáid valaha?

1907. október 3.

Baka István fordításai